

«ЗА ВСЕ Я ЩИРО ВДЯЧНА БОГУ»

У «Гомоні» за 11 жовтня минулого року у публікації «За Сибіром сонце сходить» ішлося про страдницьку долю млинівчанки Лариси Федотівни Мазуркевич, котру сталінські опричники спочатку засудили до смертної кари, а згодом цей трагічний присуд замінили на 25 літ таборів. Тоді, під час розмови, жінка хвилювалася, бо, як у фільмі, крізь пам'ять прокручувала моторошні миті власної долі. Не дивно, що деякі важливі віхи поневірянь у публікацію не потрапили. Однак Лариса Федотівна сама взялася за перо...

«ПІСЛЯ СМЕРТІ СТАЛІНА РЕЖИМ ПОСЛАБИЛИ»

- 25 лютого 1953 року мене заарештували і звинуватили в антирадянській агітації. Однак я себе винною не визнавала, але, як кажуть, процес пішов і під слідством в Омську просиділа довенько.

Засудили мене на 25 років і 5 років позбавлення у громадянських правах. У вирок дослівно було написано: «Так как смертная казнь отменена, она заменяется на 25 лет лишения свободы».

Тоді цього мене відправили в іркутські спецтабори. Там отримала №АТ920 і відтоді я, так би мовити, втратила прізвище, бо викликали за номером і я на нього відгукувалася.

У спецтаборі сформували бригаду і я потрапила на лісорозробки. Праця була нестерпно важка, але ми трималися, хоча зачасти навіть не мали часу, щоб перемовитися з посестрами бодай кількома словами. Після роботи по п'ятю години стояли у черзі, щоб умитися і хоч трішечки причепуритися. Вода була в чанах уперемішку зі снігом, але вибору у нас не було. Одежу сушили власними тілами. До місця роботи долали 7 кілометрів і стільки ж у зворотньому напрямку. Коли зимою привозили їжу, то спершу поспіхом випивали рідку баланду, бо мороз відразу усе сковував, а хліб їли окремо. Листів дозволялося написати лише 2 у рік і ті потрапляли у руки цензора. Для мене це було огидним, бо стільки щирих слів адресувалося рідним, тож не хотілося, аби чиясь байдужість заледенілим серцем доторкувалася до вогнища сердечності.

Щоправда, після смерті Сталіна режим послабили і листів можна було писати скільки завгодно і стільки ж отримувати. Жінкам обладнали кімнату гігієни, відчепили принизливі номери і це було великою радістю. Однак умови праці були важкі, а все це призводило до збоїв у здоров'ї.

Через деякий час мене перевели на слюду. На доторк визначати її товщину було складно, а ми змушені безперервно по 12 годин сидіти за такою роботою. Та невільниці бадьорилися, вірили у майбуття, прагнули вкраплювати у наш побут оптимістичні вогники.

КАРЦЕР ЗА ВЕРТЕП

Із нами перебувала досить розумна вчителька, яка звалила на себе ношу такої собі душевної цілительки, рятувала тих, хто опинився на межі відчаю і не здатний був терпіти набридливі табірні умови. Вона таємно організувала літературні вечори і це додавало настрою людям. Ми тричі у тиждень збиралися, розповідали про своє життя у рідному краї, читали книжки. Згодом стали відзначати дні народження українських письменників, співати народні пісні, готувалися до Різдва у Різдяних свят. У Різдво ходили від бараку до бараку з вертепом і колядували. Це додавало настрою і радості молоді, а літнім людям таке дійство розтоплювало душевну кригу. Наголошувало, що все було організовано, тож нас лише раз «застукали» з вертепом і покарали карцером.

«МИ – НЕСКОРЕНИЙ НАРОД»

Тоді у нас настрої піднявся і ми відважилися просити у начальства, щоб дозволив відсвяткувати день народження нашого батька – поета Тараса Шевченка. Нам поставили умову: якщо виступимо на сцені у Маринінську із їхньою програмою, то вони, мовляв, подумають. Одне слово, після цього розпочалися своєрідні торги. Деякі пісні, які вони нам пропонували виконувати, ми відхилили. Наші опоненти трохи покомизилися, але, врешті, пристали на нашу пропозицію. У свою чергу начальство вимагало, щоб вірші і пісні на слова Кобзаря ми виконували російською мовою. Ми їм у відповідь:

- Що ж то буде за Шевченко, якщо його твори виконуватимуть нерідною мовою? Зрештою, вони погодилися з нашою пропозицією. Готувалися ми довго, а творчим дійством начальство залишилося невдоволеним і не приховувало своєї злості. Натомість іноземці, яких було багато, тиснули нам руки і казали:

- Ви – нескорений народ! Хай Бог вам допоможе!
Це був мій останній рік у таборах. Там я знала багато біди, зла та переконала, що завжди треба любити в першу чергу своє і своїх. І пам'ятати, що вічного нема нічого – так сказав Господь. Любись ближнього свого, як себе самого, тоді добре тобі буде і довговічний ти будеш на Землі. За все я щиро вдячна Богу. Зокрема, і за те, що після довгих літ поневірянь по таборах і тюрмах знову повернулася на рідну землю...

«ВИ МЕНЕ НЕ БАЧИЛИ І Я ВАС НЕ ЗНАЮ...»

Пізніше ми дійшли висновку, що слюда шкідлива для здоров'я. Крізь того, дізналися, що готується етап і мене і ще одну дівчину мали залишити на слюді, бо добре засвоїли обов'язки і якісно їх виконували. Відтоді ми стали «гнати брак». Наш керівник зауважив невмотивовані дії викликав на розмову. Ми йому відверто у всьому зізналися. Мовляв, більше 25-и років не дадуть. Він подумав і, зрештою, так сказав:

- Добре. Ви мене не бачили і я вас не знаю...

Із його, так би мовити, благословення нас узяли на етап і доставили Сусліву Кемеровської області. Там транспортній бригаді я працювала до звільнення у липні 1956 року. Хоч працювати було важко, та ще й комендант виявився зловредним. Завантажували роботою так, що за зміну ніч норми не виконаєш. Ми довго терпіли, а тоді вдалися до страйки. Робочі місця не залишали, а на мороз підстрибували і співали українські пісні. До нас підійшли вільні люди і стали дорікати конвоюру. Мовляв, навіть людею мучиш. Але він затявся і від свого не відступав. Згодом представник гарнізону розібрався і комендант перевели у інше місце. А на забаром стали поширюватися чутки, що до нас приїде комісія і переглядатиме наші справи.